

Hukuk Usulüne Dair Sözleşmeye katılmamızın uygun bulunması hakkında Kanun

(Resmî Gazete ile yayımı : 23 . 3 . 1972 - Sayı : 14137)

No.
1574

Kabul tarihi
14 . 3 . 1972

MADDE 1. — 1 Mart 1954 tarihinde La Haye'de akdedilen Hukuk Usulüne dair Sözleşmeye katılmamız uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

HUKUK USULÜNE DAİR SÖZLEŞME

İşbu sözleşmeyi imza eden devletler;

Hukuk Usulüne dair 17 Temmuz 1905 sözleşmesine, tecrübesinin ilham ettiği ıslahatı ilâve etmek istediklerinden;

Bu mevzuda yeni bir sözleşme akdine karar vermişler ve aşağıdaki hükümler hakkında mutabık kalmışlardır :

I - Adli ve gayriadli evrakın tebliği :

Madde : 1

Hukukî veya ticarî mevzuda Âkit Devletlerde, yaancı memleketlerde bulunan kimselere yapılacak tebliğat, talebeden Devletin konsolosu tarafından talebe muhatabolan Devletin tâyin edeceği makama yapılacak talep üzerine yapılır. Evrakın sâdır olduğu makam tarafların isim ve sıfatlarını alacak olanın adresini, bahis mevzuu evrakın mahiyetini muhtevi talep, talebe muhatap makamın dilhiyle yazılmış olmalıdır. Bu makam tebliğinin yapıldığını ispat eden veya tebliğinin yapılmasına engel olan olayı bildiren vesikayı konsolosa gönderecektir.

Konsolosun talebi ile ilgili olarak meydana çıkacak güçlükler diplomatik yoldan halledilecektir.

Âkit her Devlet, diğer Âkit Devletlere bildireceği bir tebliğ ile, 1 nci fıkrada zikrolunan hususları ihtiva eden ve ülkesinde yapılacak olan tebliğat talebinin kendisine diplomatik yoldan gönderilmesini isteyebilir.

Yukarıdaki hükümler, Âkit iki Devletin kendi makamları arasında doğrudan doğruya muhabere yapmak için anlaşmalarına mâni olamaz.

Madde : 2

Tebliğ, talebedilen Devletin kanunlarına göre yetkili makam eliyle yapılacaktır. Bu makam, tebliğatı 3 ncu maddede derpiş edilen haller müstesna, evrakı iradesiyle kabul eden tebliğ edilecek şahsa vermekle iktifa edebilir.

Madde : 3

Tebliğ edilecek evrak iki nüsha olarak talebe eklenir. Eğer tebliğ edilecek evrak müracaat olunan Devletin dilinde veya alâkalı iki Devlet arasında kabul edilmiş bir dilde yazılmış ise veya bu dillerden birine tercümesi eklenmiş ise, müracaat edilen Devlet, talepte istenmiş ise, bu gibi tebliğlerin icrası için kanunlarının derpiş ettiği şekilde veya bu kanunlara aykırı olmamak şartıyla hususî bir şekilde tebliğat yapılacaktır. Eğer böyle bir istek yoksa müracaat edilen Devlet tebliğatı evvelâ 2 nci maddenin ahkâmına göre yapmaya çalışır.

Aksine dair bir anlaşma olmadığı takdirde, yukardaki fıkranın derpiş ettiği tercüme, müracaat eden Devletin diploması memuru veya konsolosu ve müracaat edilen Devletin yeminli tercümanı tarafından tasdik edilir.

Madde : 4

1, 2 ve 3 nci maddelerde derpiş edilen, tebliğatın icrası ancak ülkesi üzerinde tebliğat yapılacak Devlet tarafından bunun hâkimiyet veya güvenliğini haleldar edecek mahiyette olduğuna hükmedilirse reddedebilir.

Madde : 5

Tebliğatın ispatı, ya tebliğ edilecek şahsın tarih ve imza ettiği bir makbuzla veya müracaat edilen Devletin makamlarının, olayı, tebliğin şekil ve tarihini tespit eden tasdikli bir vesika ile yapılır.

Makbuz veya tasdikli vesika tebliğ edilecek evrakın suretlerinden birisinin üzerinde bulunacak veya buna eklenecektir.

Madde : 6

Yukardaki maddelerin hükümleri :

1. Evrakın yabancı memlekette bulunan alâkalılara doğrudan doğruya posta ile gönderilmesi hakkında;
2. Alâkalıların tebliğatı, doğrudan doğruya evrakın gönderildiği memleketin noterleri veya salâhiyetli memurları vasıtasıyla yaptırımları hakkında;
3. Her Devlet için yabancı memlekette bulunan kimiselere tebliğatı, diploması memurları veya konsolosları vasıtası ile doğrudan doğruya yaptırma hakkına; hâlel getirmez.

Bu hallerin her birinde, derpiş olunan hak, ancak alâkalı Devletler arasındaki sözleşmeler bunu kabul etmişse veya sözleşme olmaması halinde, ülkesi üzerinde tebliğat yapılacak Devlet buna mümanaat etmezse, kullanılabilir. Bu Devlet, fıkra 1 nci numara 3 teki hallerde evrak, müracaat eden Devletin vatandaşlarından birisine tazyiksiz tebliğ edilecekse buna mümanaat etmez.

Madde : 7

Tebliğatlar, ne mahiyette olursa olsun, vergi veya masraf tediyesine yol açmazlar. Bununla beraber aksine bir anlaşma mevcud olmadığı takdirde, müracaat olunan Devlet, müracaat eden devletten, bir Noterin müdahalesi yüzünden veya madde 3'te derpiş edilen hususî bir şekilde kullanılması ile ilgili hususla gelen masrafların tediyesini istemek hakkına sahip olacaktır.

II - İstinabeler :

Madde : 8

Hukukî veya ticarî konuda bir Âkit Devletin adlî makamları kendi kanunlarının hükümleri gereğince istinabe ile, diğer bir Âkit Devletin salâhiyetli makamlarına, salâhiyetleri saha-

sında, bir soruşturma veya diğer adli bir muamelenin ierasını istemek üzere, müracaat edebilecektir.

Madde : 9

İstinabe varakaları müracaat eden Devletin konsolosu tarafından müracaat edilen Devletin tayin edeceği makama verilir. Bu makam istinabenin yerine getirildiğini tespit eden veya bunun ierasına mâni olan hali bildiren vesikayı konsolosa gönderecektir.

Bu gönderimde karşılaşılabilecek bütün güçlükler diplomatik yoldan halledilecektir.

Her Âkit Devlet, diğer Devletlere yapacağı bir tebliğle ülkesi üzerinde iera olunacak istinabelerin diplomatik yoldan gönderilmesini istediğini bildirebilir.

Yukardaki hükümler iki Âkit Devletin salâhiyetli makamları arasında, istinabelerin doğrudan doğruya gönderilmesini kabul hususunda anlaşmalarına mâni teşkil etmez.

Madde : 10

Aksiine bir anlaşma olmadıkça, istinabe, ya müracaat edilen makamın dilinde veya alâkalı iki Devlet arasında tespit edilmiş olan dilde yazılmış olacak yahut da buna bu iki dilden birisinde yapılmış ve müracaat eden Devletin bir diploması memuru veya konsolosu veya müracaat edilen Devletin yeminli tercümanı tarafından tasdik edilmiş tercüme eklenecektir.

Madde : 11

İstinabenin gönderildiği adli makam bunu müracaat edilen Devletin makamlarının bir istinabesini veya alâkalı taraflardan birisinin bu maksatla yaptığı müracaatı yerine getirmek için kullandığı taziyk vasıtalarının aynı kullanarak, iera etmeye mecbur olacaktır. Davadaki tarafların huzura çağırılmaları bahis mevzuu olduğu zaman bu taziyk yollarının kullanılması şart değildir.

Müracaat eden makam, talebettiği takdirde, alâkalı tarafın ispatı vücut edebilmesi için, istenilen muamelenin yapılacağı tarih ve yer hakkında malûmat verilecektir.

İstinabenin ierası ancak :

1. — Vesikaların hakikiliği tespit edilmişse,
2. — Müracaat edilen Devlette istinabenin ierası adli makamların salâhiyetleri dışında kalıyorsa,
3. — Ülkesi üzerinde istinabenin iera edileceği devlet bunun, hâkimiyeti veya güvenliğine halel getirecek mahiyette olduğuna ikani olursa; reddedebilir.

Madde : 12

Müracaat olunan makamın salâhiyetsizliği halinde istinabe varakası res'oln aynı devletin salâhiyetli makamına, bu devletin kanunlarının hükümlerine göre, gönderilecektir.

Madde : 13

Müracaat edilen makam tarafından istinabenin iera edilmediği bütün hallerde bu makam, müracaatı yapan makamı, 11 nci maddenin derpiş ettiği halde de istinabenin iera edilmesinin sebeplerini ve 12 nci maddenin derpiş ettiği halde de istinabenin havale ettiği makamı bildirerek, derhal haberdar edecektir.

Madde : 14

Bir istinabeyi iera eden adli makam, takip edilecek şekil hakkında memleketinin kanunlarını tatbik edecektir.

Bununla beraber, müracaat eden makam hususi bir şekil kullanılmasını isterse, bu şekil müracaat edilen devletin kanunlarına aykırı değilse yerine getirilir.

Madde : 15

Yukarıdaki maddelerin hükümleri, her devlet için eğer alâkalı devletler arasındaki anlaşmalar bunu kabul ediyor veya ülkesi üzerinde istinabenin icra olunacağı devlet buna mümanaat etmiyorsa, istinabeyi doğrudan doğruya diploması memurları veya konsolosları vasıtasıyla icra ettirmesine engel olmazlar.

Madde : 16

İstinabenin icrası, her ne mahiyette olursa olsun, vergi ve sair masraf tediyesine yol açmazlar. Bununla beraber, aksine bir anlaşma yapılmamışsa, müracaat olunan devlet, müracaat eden devletten şahitlere ve eksperlere ödenen ücretlerle şahitlerin rızalarıyla huzura çıkmamaları yüzünden bir noterin müdahalesi sebebiyle yapılan masrafların veya madde 14. fıkra 2'nin tatbikinden doğması muhtemel olan masrafların ödenmesini isteyebilir.

III — Caution Judicatum Solvi : (Teminat Akçesi)

Madde : 17

Âkit Devletlerden birisinde ikamet eden ve diğer bir devlet mahkemeleri huzurunda dâvacı veya müdahil olarak bulunan Âkit bir Devletin vatandaşlarından yabancı olmaları veya o memlekette ikametgâh veya meskenleri bulunmaması sebebiyle, ne isim altında olursa olsun, her hangi bir teminat veya depozito istenemez.

Aynı kaide mahkeme masraflarını karşılamak için davacı veya müdahilden istenen tediye da tatbik olunacaktır.

Âkit Devletlerin, vatandaşlarının ikamet şartı olmaksızın teminat akçesinden veya mahkeme masrafları karşılığı tediattan muaf tutulmalarını derpiş ettikleri sözleşmeler tatbik olunmaya devam edilecektir.

Madde : 18

Âkit Devletlerden birisinde, 17 nci maddenin 1 ve 2 nei fıkraları mucibince veya davanın açıldığı devletin kanunları mucibince teminat, depozito veya masraf tediattan muaf tutulmuş olan davacı veya müdahili mahkeme masraflarını ödemeye mahkûm eden hükümler diplomatik yoldan yapılan talep üzerine diğer Âkit Devletlerin her birinde salâhiyetli makam tarafından meccanen kabili icra hale getirilecektir.

Aynı kaide mahkeme masraflarının sonradan tespit olunduğu mahkeme kararlarına da tatbik olunacaktır.

Yukarıdaki hükümler ilki Âkit Devletin aralarında, alâkalı tarafın kararın tenfizini doğrudan doğruya istemesini sağlamak için anlaşmalarına mâni teşkil etmez.

Madde : 19

Mahkeme masraflarına dair kararlar, mahkûm olan tarafın icrasının yapılacağı memleketin kanunlarına uygun olarak, temyizi müstesna, taraflar dinlenmeden kabili icra olarak ilân edileceklerdir.

Tenfiz talebi üzerine karar vermeye salâhiyetli makam şunları tatbikle iktifa edecektir.

1. İlâm, mahkûmiyeti kararının verildiği memleketin kanunlarına göre, hakikiliğini kabul için lüzumlu olan şartları bir araya getiriyor mu;

2. Karar, aynı kanuna göre katıyet kesbetmiş maddedir;

3. Kararın hüküm fıkrası müracaat olunan makamın dilinde veya alâkalı iki devlet arasında tespit edilen dilde yazılmış mıdır veya bu dillerden birisine yapılmış ve bir anlaşma mevcut değilse, müracaat eden devletin, diplomasi veya memuru veya konsolosu veya müracaat eden devletin yeminli tercümanı tarafından tasdik edilmiş tercümesi ekli maddedir.

2 ne fıkranın 1 ve 2 numaralarının derpiş ettiği şartları yerine getirmek için müracaat eden devletin salâhiyetli makamının kararın katıyet kesbetmiş okluğunu bildiren bir beyanı veya kararın katıyet kesbettiğini tespit edecek mahiyetteki masaddak evrakın ibrazı kâfi gelecektir. Aksi bir anlaşma olmadığı takdirde; yukarıda bahsi geçen makamın salâhiyetli, müracaat eden devletin adliyesindeki en yüksek memur tarafından tatbik edilecektir. Sözü edilen beyan evrak veya fıkra 2, numara 3'ün ihtiva ettiği kaideye göre tanzim veya tercüme edilecektir.

Tenfiz talebi hakkında karar vermeye salâhiyetli olan makam, aynı zamanda alâkalı taraf da bunu isterse, 2 ne fıkranın 3 ne numarasının iş bidaf ettiği tasdik, tercüme, imza tasdikli masraflarının yekûnunu tespit edecektir. Bu masraflar mahkeme masrafı olarak kabul edilecektir.

IV. - Meccani adli müzaheret :

Madde : 20

Hukukî ve ticarî konularda Âkit Devletler vatandaşları, diğer bütün Âkit Devletlerin vatandaşları gibi, adli müzaharetin talebolunduğu devletin kanunlarına uyararak, adli müzaharettan istifade edeceklerdir.

İdari konuda adli müzaharetin mevcut olduğu devletlerde, yukarıdaki fıkranın derpiş ettiği hükümler, bu konuda salâhiyetli mahkemelere arz edilen işlere de tatbik olunacaktır,

Madde : 21

Bütün hallerde fakrî hal ilmühaberî veya beyanı yabancıların mûtat ikametgâhının bulunduğu yerin makamları tarafından verilecek veya alınacaktır. Veya bu makamlar olmazsa halen ikametgâhının bulunduğu yer makamları tarafından verilecek veya alınacaktır. Bu son makamların Âkit bir Devlete aidolmamaları ve bu neviden ilmühaber veya beyanname almamaları veya vermemeleleri hallerinde yabancıların aidolduğu memleketin diplomasi memuru veya konsolosu tarafından verilen veya alınan bir ilmühaber veya beyanname kâfi gelecektir.

Eğer talebeden, müracaatın yapıldığı memlekette ikamet etmiyorsa fakrî hal ilmühaberî veya beyanname vesîkanın gösterildiği memleketin diplomasi memuru veya konsolosu tarafından meccanen tasdik edilecektir.

Madde : 22

Fakrî hal ilmühaberini vermeye veya beyannameyi almaya salâhiyetli olan makam, diğer Âkit Devletler makamlarından müracaatı yapmanın varlık durumu hakkında malûmat isteyebilir.

Meccani adli müzaheret talebi hakkında karar vermeye memur edilen makam salâhiyeti hudutları içinde ilmühaberleri, beyannameleri ve kendisine verilen malûmatı kontrol etmek veya kâfi bilgi sahibi olabilmek için tamamlayıcı malûmat istemek hakkını muhafaza edecektir.

Madde : 23

Eğer fakir olan kimse meccani adli müzaharetin listeneceği memlekettten başka bir memlekette ise, adli müzaheret teminine mâtuf olan ve talebin tahkikine faydalı olabilecek ilmühaberlerinin, beyannamelerin ve icabında diğer müsbet evrakın ekli bulunduğu talebi, memleketinin konsolosu tarafından işbu talep hakkında karar vermesi için salâhiyetli makama veya talebin tahkik edileceği devletin tâyin edeceği makama verilecektir.

9 ncu maddenin 2, 3 ve 4 ncü fıknalaşımın ve 10 ve 12 nei maddelerin ihtiva ettiği, istinabeleri, alâkadar eden hükümler adlı müzaharet teminine mâtuf dilekçelerin ve bunların eklerinin gönderilmesine de tatbik edilebileceklerdir.

Madde : 24

Adli müzaharet Âkit Devletlerden birisinin vatandaşına yapılmışsa, dâvasına dair olan ve bu devletlerden birisinde, hangi şekilde olursa olsun, icra olunacak tebligat, müracaat eden devletin müracaat ettiği devlete her hangi bir masraf ödemesine yol açmayacaktır.

Eksperlere ödenen tazminat hariç, istinabeler için durum aynadır.

V. - Nüfus kayıt örneklerinin meccanen verilmesi :

Madde : 25

Âkit Devletlerden birisinin vatandaşları olan fakirler, vatandaşlarla aynı şartlar altında nüfus kayıt örneklerini meccanen elde edebileceklerdir. Evlenmeleri için lüzumlu olan evrak Âkit Devletlerin diplomasi memurları veya konsolosları tarafından meccanen tasdik edilecektir.

VI. - Tazyik hapsi :

Madde : 26

İsterse icra vasıtası, ister sadece muhafaza tedbiri olarak kullanılmış olsun, tazyik hapsi hukuki veya ticarî konuda, vatandaşa tatbik olunmadığı hâllerde Âkit Devletlerden birisinin vatandaşı olan yabancılara tatbik edilemeyecektir. Tazyik hapsinin kaldırılmasını temin için, memlekette oturan bir vatandaşın öne süreceği bir olay, bu olay yabancı memlekette vukua gelmiş olsa dâhi, Âkit Devletlerden birisinin vatandaşı lehine aynı neticeyi doğurmalıdır.

VII - Nihai hükümler :

Madde : 27

İşbu Sözleşme Milletlerarası Hıusuf Hukuk Konferansının Yedinci İctima devresinde temsil edilmiş devletlerin imzalarına açıktır.

Tasdik edilecek ve tasdik vesikaları Holanda Hariciye Vekâletine tevdi edilecektir.

Her tasdik evrakının tevdiinde bir zabıt tutulacak, bunun tasdikli bir sureti diplomatik yoldan mümzi devletlerin her birine gönderilecektir.

Madde : 28

İşbu Sözleşme, madde 27, fıkra 2'nin derpiş ettiği şekilde 4 ncü tasdik vesikasının tevdiğinden 60 gün sonra meriyete girecektir.

Sonradan tasdik eden mümzi devletler için Sözleşme, tasdik evrakının tevdi tarihinden 60 gün sonra meriyete girecektir.

Madde : 29

İşbu Sözleşme, tasdik eden Devletlerin münasebetlerinde, Lahay'de 17 Temmuz 1905'te imzalanmış olan Hukuk Muhakemeleri Usulüne dair Sözleşmenin yerini tutacaktır.

Madde : 30

İşbu Sözleşme, Âkit Devletlerin anavatan topraklarına kendiliğinden tatbik edilir.

Eğer Âkit bir Devlet bunun milletlerarası münasebetlerini kendisinin temin ettiği diğer bütün ülkelerde veya bu ülkelerden bazılarında tatbik edilmesini istiyorsa, bu husustaki niyetini Holanda Hariciye Vekâletine tevdi edeceği bir beyan ile bildirecektir. Holanda Hariciye Vekâleti de bunun tasdikli bir süretini diplomatik yoldan Âkit Devletlerin her birisine gönderecektir.

Sözleşme bu bildirdiden sonra altı ay içinde itiraz etmeyen Devletlerle milletlerarası münasebetleri bahis mevzuu devlet tarafından temin edilen ve kendileri için beyan yapılan ülke veya ülkeler arasındaki münasebetlere tatbik olunacaktır.

Madde : 31

Konferansın 7 nci içtima devresinde temsil edilmemiş olan her Devlet, İşbu Sözleşmeye katılmaya kabul edilebilir. Ancak bu katılmanın Holanda Hükümeti tarafından bildirilmesinden itibaren altı ay zarfında Sözleşmeyi tasdik etmiş bir devlet veya birkaç devletin itiraz etmemiş olması lâzımdır. Katılma 27 nci maddenin 2 nci fıkrasının derpiş ettiği şekilde olacaktır.

Bittabi katılmalar ancak işbu Sözleşmenin 28 nci maddesinin 1 nci fıkrası mucibince meriyete girmesinden sonra vâkı olabilir.

Madde : 32

Her Âkit Devlet, işbu Sözleşmeyi imza veya tasdik ederken veya ona katılırken, 17 nci maddenin, Âkit Devletlerin kendi ülkesinde, ikamet eden vatandaşına tatbikini tahdidetmek hakkını muhafaza edebilir.

Yukardaki fıkranın derpiş ettiği hakkı kullanmış olan Devlet, 17 nci maddenin diğer Âkit Devletler tarafından ancak mahkemeleri huzuruna davacı veya müdahil olarak çıkacağı ülkede oturan vatandaşlarına tatbikini isteyebilir.

Madde : 33

İşbu Sözleşmenin 28 nci maddesinin 1 nci fıkrasında bildirilen tarihten itibaren beş sene müddetle devam edecektir.

Bu müddet, Sözleşmeyi sonradan tasdik eden veya buna katılan devletler için dahil bu tarihten itibaren başlayacaktır.

Sözleşme fesih ihbarı vâkı olmadığı takdirde her beş sene de bir zimnen yenilenecektir. İhbar, müddetin bitiminden en az altı ay evvel, Holanda Hariciye Vekâletine gönderilecektir. Hariciye Vekâleti de bunu bütün diğer Âkit Devletlere bildirecektir.

İhbar, 30 ncu maddenin 2 nci fıkrasına tevfiikan yapılmış bir beyanda işaret edilecek olan ülkeye veya bu ülkelerden bazılarına inhisar ettirilebilir.

İhbar, ancak bunu tebliğ eden devlet için muteber olacaktır. Sözleşme diğer Âkit Devletler için meriyette kalacaktır.

Hükümetleri tarafından usulüne uygun olarak salâhiyet verilmiş aşağıdaki imza sahipleri işbu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

1 Mart 1954'te La - Hey'de Holanda Hükümetinin arşivlerinde muhafaza edilecek olan ve mu-saddak bir sureti diplomatik yoldan, La - Hey Milletlerarası Hususî Hukuk Konferansının 7 nci içti-mai devresinde temsil edilmiş olan devletlere gönderilecek olan tek bir nüsha halinde tanzim kılın-mıştır.

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Millet Meclisi			Cumhuriyet Senatosu		
Cilt	Birleşim	Sayfa	Cilt	Birleşim	Sayfa
			3	34	362
5	91	982	4	41	4,40 :41,44,
20	24	49			47:48
	31	405			
	35	480,516,517:518			
	36	555,583,585:588			

I. - Gerekçeli 449 S. Sayılı basmayazı Millet Meclisinin 35 nci Birleşimine, 78 S. Sayılı bas-mayazı Cumhuriyet Senatosunun 41 nci Birleşim tutanağına bağlıdır.

II. - Bu kanunu; Millet Meclisi Adalet ve Dışişleri, Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet ve Dışişleri, Turizm ve Tanıtma Komisyonları görüşmüştür.

III. - Esas No. 1/340